Vilnius University Press

Contents lists available at Vilnius University Press

Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika
2026, vol. 33, pp. 60–76

ISSN 1648-2425 eISSN 2345-0266
DOI: https://doi.org/10.15388/STEPP.2026.33.5

Socialinės apsaugos priemonių ir institucinio pasitikėjimo vertinimas socialinio atsparumo kontekste

Tautvydas Vencius
Vilniaus universitetas, Lietuva
El. paštas tautvydas.vencius@fsf.vu.lt
https://ror.org/03nadee84

Santrauka. Socialinio atsparumo temai pastaraisiais metais skiriama vis daugiau dėmesio ne tik Lietuvos strateginiuose dokumentuose, bet ir tarptautinių organizacijų apžvalgose bei mokslinėje literatūroje. Socialinė apsauga ir institucijų gebėjimas veikti įvairių krizių atvejais ir pasitikėjimas jomis – vienos iš pagrindinių socialinio atsparumo dimensijų. Pasitelkus naujausius duomenis, šiame straipsnyje siekiama įvertinti darbinių pajamų neturinčių asmenų socialinės apsaugos priemonių prieinamumą, pasitikėjimą institucijomis bei jų žinias apie pagalbos galimybes krizės atvejais, analizuojant šiuos aspektus socialinio atsparumo kontekste. Rezultatai atskleidžia, kad daugiau kaip pusė darbinių pajamų neturinčių asmenų (bedarbiai, pensininkai, asmenys su negalia) socialinės apsaugos priemonių prieinamumą vertina vidutiniškai, prastai ar labai prastai. Detalesnė analizė rodo, kad to priežastys susijusios su biurokratinėmis, administracinėmis kliūtimis, nepasitikėjimu institucijomis. Be to, daugelis pažeidžiamų gyventojų nepasitiki valdžios gebėjimais užtikrinti paslaugų teikimą krizių atvejais, palyginti su darbines pajamas turinčiais asmenimis, apskritai mažiau pasitiki socialine, teisingumo ir kitomis sritimis.

Pagrindiniai žodžiai: socialinis atsparumas, darbinių pajamų neturintys asmenys, socialinė apsauga, pasitikėjimas institucijomis.

Assessment of Social Protection Measures and Institutional Trust in the Context of Social Resilience

Summary. In recent years, increasing attention has been devoted to the concept of social resilience not only in Lithuania's strategic policy documents but also in reports published by international organizations and in the academic literature. Social protection, institutional capacity to respond effectively to various crises, and public trust in institutions are among the key dimensions of social resilience. By using recent empirical data, this article aims to assess the accessibility of social protection measures, trust in public institutions, and knowledge of available assistance in times of crisis among individuals without labour income, while examining these aspects within the context of social resilience. The findings reveal that more than half of respondents without labour income (including unemployed persons, pensioners, and persons with disabilities) evaluate the accessibility of social protection measures as average, poor, or very poor. Further analysis indicates that these assessments

Straipsnis parengtas įgyvendinant podoktorantūros stažuotės projektą „Socialinio atsparumo pažeidžiamose visuomenės grupėse veiksniai: stiprinimo galimybės regioniniu požiūriu“. Finansavimą skyrė Lietuvos mokslo taryba, sutarties Nr. S-PD-25-59

Received: 2026 07 31. **Accepted**: 2026 08 25.
Copyright © 2026 Tautvydas Vencius. Published by Vilnius University Press. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

are primarily associated with bureaucratic and administrative barriers, as well as low levels of trust in public institutions. Moreover, a substantial proportion of vulnerable respondents express limited confidence in the government's ability to ensure the provision of essential services during crises and report lower levels of trust in institutions operating in the fields of social protection, justice, and other areas.

Keywords: social resilience, individuals without labour income, social protection, trust in institutions.

Įvadas

Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050" įgyvendinimo koncepcijoje kaip viena iš svarbiausių iniciatyvų nurodoma siekti visapusio valstybės socialinio, ekonominio, energetinio ir kibernetinio saugumo ir atsparumo užtikrinimo (LRVK, 2025). Įgyvendinant šią koncepciją parengta socialinio atsparumo sampratų apžvalga (STRATA, 2025), socialinio atsparumo kelrodis (STRATA, 2026), ateities poreikius stiprinti socialinį atsparumą sąlygojančių tendencijų apžvalga (STRATA, 2026a). Pastarojoje nurodoma, kad mažėjantis socialinis pasitikėjimas, vietos žiniasklaidos nykimas, dirbtinio intelekto įrankiais plėtojama masinė dezinformacija, vyresnio amžiaus asmenų įtraukimas ir įgalinimas, socialinės apsaugos sistemos skaitmenizavimas ir automatizavimas, darbo rinkos transformacija ir kitos sritys neigiamai veikia visuomenės ir individų socialinį atsparumą (STRATA, 2026a). Socialinio atsparumo tema akcentuojama ir Europos Komisijos (EK, 2025), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO, 2025) paskelbtuose dokumentuose ir apžvalgose.

Ne ką mažiau dėmesio šiai temai skiriama ir mokslinėje literatūroje. Nors, anot Humprecht et al. (2020), dauguma tyrimų daugiausia dėmesio skiria ekologiniam ar infrastruktūriniam atsparumui, o socialiniai veiksniai dažnai lieka nuošalyje, tačiau pastaraisiais metais ši tendencija taip pat keičiasi. Pereirinha, Pereira (2021) tyrė socialinio atsparumo skirtumus tarp Europos Sąjungos (ES) valstybių narių ir aiškinosi, kaip skirtingi namų ūkiai ir visuomenės susidorojo su COVID-19 pandemijos sukeltais iššūkiais. Both, Tessier (2025) analizavo, kaip sveikatos ir socialinės apsaugos institucijos gali veiksmingiau bendradarbiauti, siekdamos didesnio gyventojų atsparumo. Šis tyrimas parodė, kad tokių įvykių kaip pandemija ar kitos sveikatos krizės atvejais integruoto požiūrio trūkumas nulemia riziką, kad nebus pasirūpinta asmenimis, kuriems reikalinga socialinė apsauga. Abedi, Sajadzadeh, Khanmohammadi (2025), atlikdami giluminę literatūros analizę, pasiūlė socialinio atsparumo matavimo koncepciją, apimančią penkias skirtingas dimensijas ir 32 indikatorius.

Šios tematikos tyrimų Lietuvoje taip pat daugėja. Blaževičė (2021) nagrinėjo bendruomenių atsparumo sukrėtimams raišką ir pabrėžė, kad veiksmingam atsparumo stiprinimui būtinas išsamus socialinis ir ekonominis modelis, integruojantis vietinius išteklius, institucijų bendradarbiavimą ir dalyvaujamąjį valdymą. Gevorgianienė et al. (2024) pabrėžė Lietuvos asmeninių socialinių paslaugų sistemos prisitaikymo svarbą išorinių grėsmių atvejais. Kituose tyrimuose analizuojamas socialiai pažeidžiamų grupių atsparumas dezinformacijai (Skučienė, Denisenko, 2025), taip pat propagandos poveikis. Skučienė, Brazienė ir Vencius (2025) parodė, kad socialinė politika, mažindama

realią atskirtį per ekonominį saugumą ir skatinimą dalyvauti socialiniame gyvenime, veikia kaip prevencijos mechanizmas, kuris stiprina kolektyvinę tapatybę ir visuomenės vieningumą.

Taigi, akivaizdu, kad socialinio atsparumo tematika yra tiek mokslinių tyrimų, tiek politikos formuotojų akiratyje. Vis dėlto akademinėje literatūroje trūksta tyrimų, kuriuose empiriškai būtų matuojamos įvairios socialiniam atsparumui reikšmingos dimensijos bei analizuojamos šio reiškinio kontekste. Taip pat svarbu vertinti, ar skiriasi atskirų socialinių grupių rezultatai, tokiu būdu išsiaiškinti, kurioms tikslinėms grupėms ir kuriose srityse turėtų būti skirta daugiau dėmesio. Atsižvelgiant į aukštus darbinių pajamų neturinčių asmenų skurdo ir socialinės atskirties rodiklius, ypač reikšminga tyrimuose įvertinti šių asmenų grupių patirtį. Todėl šio straipsnio tikslas – naudojantis 2026 m. atliktos apklausos duomenimis, įvertinti darbinių pajamų neturinčių asmenų socialinės apsaugos priemonių prieinamumą, pasitikėjimą institucijomis bei žinias apie pagalbos galimybes krizių atvejais, analizuojant šiuos aspektus socialinio atsparumo kontekste.

Socialinio atsparumo samprata ir vaidmuo socialinės apsaugos sistemoje

Tiek minėtuose dokumentuose, tiek mokslinėje literatūroje socialinio atsparumo terminas aiškinamas plačiai. „Lietuva 2050“ įgyvendinimo koncepcijoje socialinis atsparumas siejamas su visuomenės gebėjimu stiprinti tarpusavio pasitikėjimą, bendradarbiavimu, pilietiniu įsitraukimu, lygiaverčių galimybių ir žmogaus teisių užtikrinimu, socialine gerove bei sveikatos apsauga, bendruomenių pasirengimu iššūkiams ir krizėms (STRATA, 2026). Adger (2000) apibrėžia socialinį atsparumą kaip tam tikrų visuomenės grupių ar bendruomenių gebėjimą susidoroti su įvairiais trikdžiais, kylančiais dėl socialinių, politinių ir aplinkos pokyčių. Jo teigimu, socialinis solidarumas, kolektyvinė tapatybė ir priklausymo jausmas, socialinės apsaugos priemonės, dalyvavimas visuomeniniame gyvenime yra svarbūs socialinio atsparumo komponentai. Anot Börjesson, Karlsson (2025), praktikoje atsparumas turėtų būti suprantamas ne tik kaip gebėjimas atlaikyti išorinius sukrėtimus ir atsikurti, bet ir kaip politinis bei teisinis gerovės sistemų stabilumas. Jų manymu, dažni teisės aktų pokyčiai mažina pasitikėjimą valstybinėmis sistemomis, nes piliečiai negali numatyti valstybės veiksmų. Remdamiesi tokiu atsparumo apibrėžimu, autoriai daro išvadą, kad Švedijos socialinio draudimo sistema pastarąjį dešimtmetį susiduria su reikšmingais iššūkiais, kurie lėmė esminius jos dizaino pokyčius, rodančius silpną sisteminį atsparumą. Abedi et al. (2025) pažymi, kad socialinis atsparumas apima ne tik individų gebėjimą prisitaikyti prie nepalankių aplinkybių, bet ir institucijų pajėgumą užtikrinti socialinį saugumą, veiksmingą valdymą ir prieinamas paslaugas.

Socialinė apsauga, darydama poveikį pajamų pasiskirstymui, darbo jėgos pasiūlai, kompensuodama įvairias socialines rizikas, atlieka vis svarbesnį vaidmenį siekiant ekonominio gyventojų atsparumo (Liou et al., 2025). Šių autorių teigimu, tvirta socialinės apsaugos sistema sustiprina ekonominį atsparumą, nes ekonominių nuosmukių metu tampa tam tikru „buferiu“, švelninančiu neigiamą ekonominių svyravimų poveikį. Pagal Dagdeviren et al. (2016), sistemos, kurios užtikrina pajamų apsaugą ir turtinį perskirsty-

mą ekonominių sunkumų laikotarpiu, yra svarbios stiprinant atsparumą. Vis dėlto EBPO (2025a) ataskaitoje nurodoma, kad socialinės apsaugos biudžetai daugelyje šalių surenka vis mažiau pajamų, o gyventojų nusiteikimas mokėti daugiau už geresnę socialinę apsaugą yra ribotas. Atliktas tyrimas parodė, kad vos kas trečias respondentas 27-iose EBPO šalyse sutinka, kad prireikus galėtų lengvai gauti socialinės paramos ar kitas išmokas, o tai rodo gyventojų susirūpinimą ne tik dėl išmokų gavimo kriterijų tinkamumo, bet ir administracinių procedūrų sudėtingumo. Tik apie 28 proc. respondentų mano, kad socialinių išmokų prašymo procesas būtų paprastas ir greitas (EBPO, 2025a).

Holland-Szyp, Lind (2025) pabrėžia, kad nors atsparumas tampa vis svarbesniu įvairių socialinės apsaugos programų tikslu, vis dar trūksta žinių, kaip socialinė apsauga prisideda prie atsparumo įvairių krizių situacijose. Autorės pažymi, kad prie atsparumo stiprinimo labiausiai prisideda tos programos, kuriose derinami keli skirtingi komponentai, pavyzdžiui, piniginės išmokos ir socialinės paslaugos. Vis dėlto daroma išvada, kad egzistuoja socialinės apsaugos intervencijų pobūdžio ir struktūrinių pažeidžiamumo veiksnių, kuriuos jos siekia spręsti, nesuderinamumas, t. y. pažeidžiamumas neretai kyla dėl administracinio valdymo spragų, paslaugų teikimo kokybės, o ne dėl individualių namų ūkių charakteristikų. Skučienė, Brazienė, Vencius (2025) rėmėsi ankstesniais tyrimais, kuriuose amžius, išsilavinimas ir padėtis darbo rinkoje išskiriami kaip pagrindiniai socialinį atsparumą lemiantys veiksniai individualiu ir visuomeniniu lygmenimis. Tyrime pabrėžiama, kad tam tikrų asmenų socialinio atsparumo stoka dažnai yra nulemta sąveikaujančių veiksnių, tokių kaip socialinė atskirtis, nepakankamai veiksminga socialinė parama, socialinės ir asmeninės problemos. Gaidžio (2016) teigimu, Lietuvoje mažos pajamos ir socialinė marginalizacija yra susijusios su mažesniu pasitikėjimu valstybės institucijomis, o šis reiškinys prisideda prie socialinės ir politinės visuomenės fragmentacijos. Abedi et al. (2025) apibendrina, kad vienas iš pagrindinių socialinio atsparumo analizės tikslų yra supratimas, kaip stiprinti individų, bendruomenių, organizacijų gebėjimus bei kompetencijas veiksmingai reaguoti į įvairias krizes ir sukrėtimus.

Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad, tiriant socialinį atsparumą, svarbu nustatyti indikatorius, kurie padėtų jį įvertinti, tačiau pripažįstama, kad dauguma šių modelių remiasi kiekybiniu matavimu (Abedi et al., 2025). Nagrinėti autoriai į socialinio atsparumo interpretaciją siūlo įtraukti įvairias dimensijas (žr. apibendrinimą 1 lentelėje). Dagdeviren (2016) pabrėžia, kad atsparumas glaudžiai susijęs su subjektyviu saugumo ir stabilumo pojūčiu. Taigi sutariama, kad būtent socialinė apsauga pripažįstama svarbia priemone, stiprinančia tiek individų, tiek šeimų, tiek bendruomenių atsparumą (Abedi et al., 2025). Rothstein (2010) ir Kumlin (2004, 2007) pabrėžia, kad piliečių pasitikėjimas valstybe stipriai susijęs su jos gebėjimu užtikrinti gyventojų poreikių tenkinimą ir teikti kokybiškas viešąsias paslaugas. Autorių teigimu, valstybės institucijų pajėgumas užtikrinti teisingas, veiksmingas ir įtraukias paslaugas bei socialinę apsaugą įvairių rizikų atvejais yra svarbi socialinio atsparumo prielaida, nes taip stiprinamas socialinis pasitikėjimas ir skatinama visuomenės sanglauda. Vis dėlto kai kurie autoriai pažymi, kad menkas pasitikėjimas institucijomis yra ilgalaikė Lietuvos visuomenės ypatybė (Kovács ir kt., 2017).

1 lentelė. **Socialiniam atsparumui matuoti svarbių dimensijų apibendrinimas pagal skirtingus autorius**

Autorius	Socialinio atsparumo komponentai / dimensijos
Adger (2020)	Socialinis solidarumas, socialinės apsaugos priemonės, dalyvavimas visuomeniniame gyvenime
Holland-Szyp, Lind (2025)	Socialinės apsaugos priemonių veikimas krizių atvejais
Börjesson, Karlsson (2025)	Politinis ir teisinis gerovės sistemų stabilumas
Rothstein (2010) ir Kumlin (2004, 2007)	Pasitikėjimas valstybe, valstybės institucijų pajėgumas užtikrinti paslaugas
Liou et al. (2025)	Socialinės apsaugos priemonės
Dagdeviren et al. (2016)	Sistemos, užtikrinančios pajamų apsaugą; subjektyvus saugumo ir stabilumo vertinimas

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Atsižvelgiant į anksčiau atliktus tyrimus ir turimus duomenis, šiame straipsnyje analizuojama pažeidžiamų visuomenės grupių (darbinių pajamų neturinčių asmenų – bedarbių, pensininkų, žmonių su negalia) asmenų patirtis, socialiniam atsparumui svarbių dimensijų – socialinės apsaugos, institucinio pasitikėjimo ir pagalbos teikimo galimų krizių atvejais – kontekste.

Metodologija

Straipsnyje pristatomi rezultatai nagrinėjami remiantis reprezentatyvios apklausos, atliktos Lietuvoje 2026 m. balandžio mėn., duomenimis. Apklausą vykdė rinkos ir visuomenės nuomonės tyrimų kompanija ,,Spinter tyrimai“, vadovaudamasi metodologija, kurią parengė straipsnio autorius.

Tyrimo imtį sudarė 1 058 respondentai nuo 18 metų, užtikrinant reprezentatyvumą pagal lytį, amžių, išsilavinimą, socialinę padėtį ir gyvenamąją vietą. Ypatingas dėmesys buvo skiriamas pensinio amžiaus asmenų (64+) ir kitų socialiai pažeidžiamų grupių įtraukimui, įskaitant socialinės paramos gavėjus, bedarbius, asmenis su negalia. Duomenys buvo renkami taikant CAPI (naudojama skaitmeninė anketa ir apklausiama respondento namuose) ir CAWI (internetinė apklausa per suteiktą nuorodą, ribojant galimybę keisti pateiktus atsakymus) metodus.

Apklausos imtis buvo suformuota taip, kad būtų užtikrinta subalansuota lyčių struktūra: 47 proc. respondentų sudarė vyrai, o 53 proc. – moterys. Amžiaus intervalas apėmė nuo 18 iki daugiau nei 80 metų, o didžiausia dalis buvo 30–63 metų grupėse, kiekvienai amžiaus kategorijai tenkant maždaug po 16 proc. Universitetinį išsilavinimą turėjo 29 proc. respondentų, 16 proc. buvo baigę vidurinę mokyklą, o 17 proc. profesinio mokymo programas.

Kalbant apie užimtumą, 41 proc. respondentų dirbo samdomą darbą, 7 proc. buvo savarankiškai dirbantys, o 4 proc. – verslo savininkai. Pensininkai sudarė 22 proc. im-

ties, 10 proc. buvo bedarbiai, o 3 proc. – studentai. Namų ūkio pajamos vienam šeimos nariui buvo labai įvairios, tačiau dauguma respondentų nurodė gaunantys nuo 901 iki 1 500 eurų per mėnesį. Nedidelė dalis (1 proc.) nurodė pajamas, mažesnes nei 200 eurų, o 1 proc. uždirbo daugiau nei 3 001 eurą. Pagrindiniai namų ūkio pajamų šaltiniai buvo darbo užmokestis (56 proc.), senatvės pensijos (21 proc.) ir individualios ar verslo veiklos pajamos (6 proc.). Didžiuosiuose miestuose nurodė gyvenantys 43 proc., kaimo tipo vietovėse 31 proc., o rajono centruose 26 proc. respondentų.

Šiame straipsnyje analizuojama ir vertinama, kaip asmenys, neturintys darbinių pajamų (bedarbiai, senatvės pensininkai, asmenys su negalia, namų šeimininkai (-ės) (N = 469), ir asmenys, turintys darbines pajamas (dirbantys samdomą darbą, turintys verslą, individualią veiklą vykdantys (N = 518), vertina socialinės apsaugos priemonių prieinamumą, pasitikėjimą institucijomis bei žinias apie pagalbos galimybes krizės atvejais. Vertintų teiginių ir institucijų sąrašas pateikiamas 2 ir 3 lentelėse. Asmenų statusas nustatomas saviidentifikacijos būdu, pateikiant klausimą „Šiuo metu Jūs esate (pažymėkite vieną variantą)“, kuriame nurodyti atsakymo variantai – dirbu samdomą darbą, esu bedarbis, negaliu dirbti dėl negalios ir kt. Taip pat buvo siekiama nustatyti, ar vertinimo skirtumai yra statistiškai reikšmingi. Atsižvelgiant į tai, kad analizuojami kintamieji buvo ranginiai ir jų pasiskirstymas neatitiko normaliojo skirstinio, dviejų nepriklausomų grupių palyginimui buvo taikytas neparametrinis Mann–Whitney kriterijus. Į analizę nebuvo įtraukti respondentai, nurodę, kad šiuo metu neatlygintinai savanoriauja, mokosi ar studijuoja (N = 71).

Socialinės apsaugos priemonių (žr. 2 lentelę) prieinamumas buvo vertinamas klausimu: „Kaip vertinate šios paramos ir paslaugų prieinamumą (kreipimosi procedūras, fizinį pritaikymą, institucijų darbo laiką, laukimo gauti paslaugas laiką ir pan.) savo gyvenamojoje vietoje?“ Vertinimas yra ranginis kintamasis su reikšmėmis: 5 – labai gerai, 4 – gerai, 3 – vidutiniškai, 2 – prastai, 1 – labai prastai, 99 – nežinau). Šis klausimas apklausoje buvo užduotas tik respondentams, kurie nurodė neturintys darbinių pajamų.

2 lentelė. **Socialinės apsaugos priemonės, kurias vertino darbinių pajamų neturintys respondentai**

Socialinė pašalpa
Būsto šildymo, karšto ir geriamojo vandens kompensacijos
Socialinis būstas
Socialinės paslaugos žmonėms su negalia (laikinas atokvėpis, apgyvendinimas apsaugotame būste, pagalba į namus ir kt.)
Socialinės paslaugos vyresnio amžiaus asmenims (pagalba į namus, ilgalaikė socialinė globa ir kt.)
Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės (profesinis mokymas, perkvalifikavimas, parama judumui ir kt.)
Pagalba ieškant darbo (Užimtumo tarnybos paslaugos)

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Toliau buvo pateikiami teiginiai (žr. 3 lentelę), susiję su pagalbos prieinamumu, informacija ir vietos valdžios veikla respondentų regione, ypač susidūrus su sunkumais ar krizinėmis situacijomis. Klausta, kiek respondentai sutinka ar nesutinka su nurodytais teiginiais (visiškai sutinku, sutinku, nei sutinku, nei nesutinku, nesutinku, visiškai nesutinku, nežinau). Rezultatų analizėje atsakymai „visiškai sutinku“, „sutinku“ apibendrinti kaip sutikimas (lentelėje žymima pliuso (+) ženklu), o „visiškai nesutinku“ ir „nesutinku“ kaip nesutikimas (lentelėje žymima minuso (-) ženklu). Atsakymai „nežinau“ arba „nenoriu atsakyti“ apibendrintai pateikti atskirame stulpelyje (žymima NN).

3 lentelė. **Teiginiai apie informacijos turėjimą ir pagalbos teikimą galimų krizių atvejais**

Ištikus sunkumams, žinau, kur kreiptis pagalbos
Žinau savo regione veikiančias NVO, kurios, esant reikalui, galėtų suteikti pagalbą
Ištikus krizei (pvz., stichinei nelaimei, pandemijai ar kt.) vietinė valdžia sugebėtų užtikrinti paslaugas
Turiu pakankamai informacijos apie man priklausančią paramą (socialines išmokas, socialines paslaugas)
Manau, kad socialinės apsaugos teisinis reguliavimas (įstatymai dėl pensijų, socialinių išmokų ir kt.) keičiami per dažnai

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Galiausiai analizuojamas respondentų pasitikėjimas institucijomis (žr. 4 lentelę). (Įvertinkite, kiek pasitikite šiomis institucijomis (1 – visiškai nepasitikiu, 2 – nepasitikiu, 3 – nei pasitikiu, nei nepasitikiu, 4 – pasitikiu, 5 – visiškai pasitikiu). Rezultatų analizėje atsakymai „visiškai nepasitikiu“, „nepasitikiu“ apibendrinti kaip nepasitikėjimas (lentelėje žymima minuso (-) ženklu), o „visiškai pasitikiu“ ir „pasitikiu“ kaip pasitikėjimas (lentelėje žymima pliuso (+) ženklu). Atsakymai „nežinau“ arba „nenoriu atsakyti“ apibendrintai pateikti atskirame stulpelyje (žymima NN).

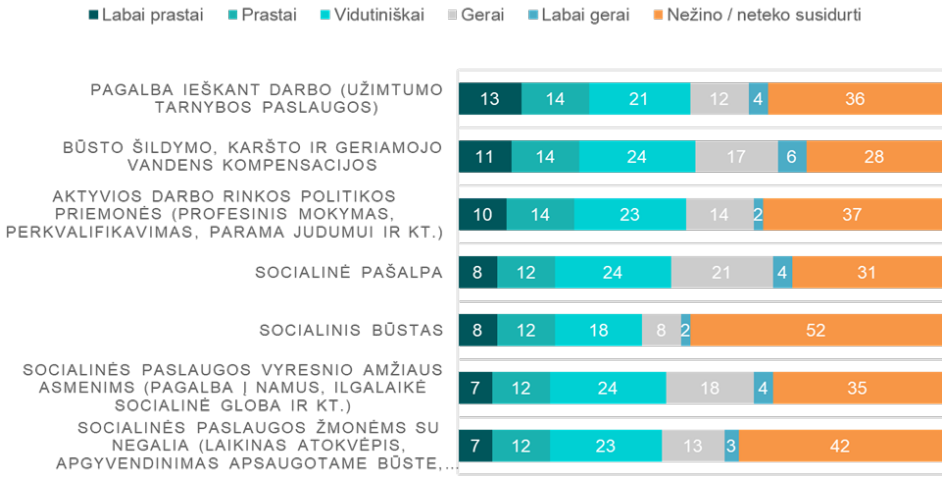
4 lentelė. **Institucijos, pasitikėjimas kuriomis vertintas apklausoje**

Seniūnija
Savivaldybės meru
Savivaldybės taryba
Socialinių paslaugų centru
Nevyriausybinėmis organizacijomis
Vietos žiniasklaida (pvz., vietos televizija, regioniniai laikraščiai)
Policija
Teismais
„Sodra“
Užimtumo tarnyba

Šaltinis: sudaryta autoriaus

Rezultatai

Visų pirma aptarsime socialinės apsaugos priemonių prieinamumo vertinimo rezultatus darbinių pajamų neturinčių asmenų grupėje (žr. 1 pav.). Rezultatai rodo, kad bendrai prasčiausiai vertinamos Užimtumo tarnybos paslaugos (pagalba ieškant darbo) – šią sritį prastai arba labai prastai vertina 27 proc. respondentų. Aktyvios darbo rinkos politikos priemones (ADRP) neigiamai vertina 24 proc. respondentų. Analizuojant tik bedarbių atsakymus pastebėta, kad UT paslaugas prastai vertina net 40,7 proc. bedarbių, o ADRP priemones net 42,7 proc. Bendrai būsto šildymo, karšto ir geriamojo vandens kompensacijų prieinamumą prastai vertina 25 proc., vidutiniškai 24 proc., o 23 proc. gerai. Pensininkų grupėje vertinimai panašūs – 21,8 proc. kompensacijų prieinamumą vertina neigiamai, 26,6 proc. vidutiniškai, 21,9 proc. gerai arba labai gerai, o trečdalis teigė su tuo nesusidūrę. Kalbant apie paslaugas vyresnio amžiaus asmenims – 39,3 proc. pensininkų teigė su jomis nesusidūrę, 14,8 proc. vertina prastai, net 27,1 proc. vidutiniškai, likusieji 18,8 proc. vertina gerai. Šie rezultatai rodo, kad daliai pensininkų paslaugos nėra aktualios arba apie jas trūksta informacijos, o susiduriančiųjų vertinimai išsiskiria nuo neigiamų iki palyginti palankių.

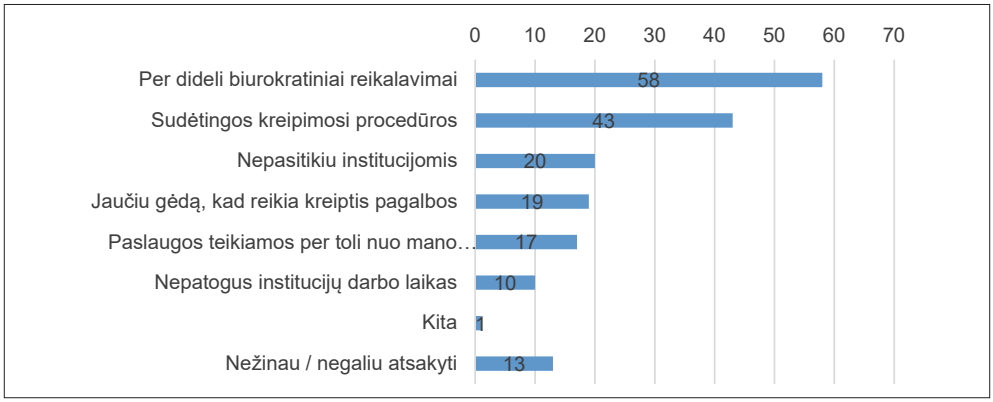
1 pav. **Darbinių pajamų neturinčių asmenų socialinės apsaugos priemonių vertinimas**

Šaltinis: sudaryta ir apskaičiuota autoriaus, remiantis reprezentatyvios gyventojų apklausos duomenimis

Nemažai (42 proc.) respondentų teigia nesusidūrę arba nežino, kaip vertinti socialines paslaugas žmonėms su negalia (pvz., laikinas atokvėpis, apgyvendinimas apsaugotame būste, pagalba į namus ir kt.), o 19 proc. šias paslaugas vertina prastai, 16 proc. gerai, 23 proc. vidutiniškai. Asmenų su negalia grupėje vertinimai pasiskirsto kiek kitaip – 25,3 proc. vertina neigiamai, 26,6 proc. teigiamai, tačiau trečdaliui su šiomis paslaugomis susidurti neteko. Asmenims, neturintiems darbinių pajamų, ypač svarbi gali

būti socialinė pašalpa, kuri, pasibaigus nedarbo išmokos laikotarpiui, tampa paskutiniu pajamų šaltiniu. Labai gerai socialinės pašalpos prieinamumą vertino ketvirtadalis respondentų, panašiai tiek išsakė vidutinį vertinimą, 20 proc. vertina prastai.

Įvertinus tai, kad reikšminga dalis darbinių pajamų neturinčių respondentų paramos ir paslaugų prieinamumą vertino vidutiniškai, prastai ir labai prastai, aiškintasi, kokios, jų nuomone, yra prasto paslaugų prieinamumo priežastys (pvz., per dideli biurokratiniai reikalavimai, sudėtingos kreipimosi procedūros, nepasitikėjimas institucijomis ir pan.).

2 pav. **Socialinės apsaugos priemonių prieinamumo vertinimą vidutiniškai, prastai, labai prastai lėmusios priežastys (galimi keli atsakymai)**

Šaltinis: sudaryta ir apskaičiuota autoriaus, remiantis reprezentatyvios gyventojų apklausos duomenimis.

Dauguma neigiamų vertinimų siejami su tuo, kad minėtų socialinės apsaugos priemonių prieinamumą, respondentų nuomone, riboja pernelyg dideli biurokratiniai reikalavimai ir sudėtingos kreipimosi procedūros (žr. 2 pav.). Tai rodo, kad daliai darbinių pajamų neturinčių asmenų administraciniai barjerai tampa esminiu veiksniu, mažinančiu galimybes pasinaudoti socialinės paramos priemonėmis. Nurodomi ir kiti veiksniai – vieni respondentai teigia nepasitikintys institucijomis, o kiti – jaučia gėdą, kai reikia kreiptis pagalbos. Tai rodo, kad prieinamumą lemia ne tik procedūriniai, bet ir psichologiniai bei pasitikėjimo veiksniai, kurie ypač aktualūs pažeidžiamoms grupėms. Kiti nurodomi fiziniai paslaugų prieinamumo barjerai – paslaugos teikiamos per toli nuo respondentų gyvenamosios vietos arba institucijų darbo laikas jiems yra nepatogus.

Socialinio atsparumo kontekste tiek teoriškai, tiek praktiškai svarbu žinoti, kur kreiptis pagalbos ištikus sunkumams, pasitikėti vietos valdžios sugebėjimu suvaldyti krizes, gauti informaciją apie priklausančią pagalbą ir ją galinčias suteikti organizacijas. Šie teiginiai apklausoje buvo vertinami ne tik darbinių pajamų neturinčių asmenų, bet ir visų respondentų, todėl prasminga aptarti vertinimų skirtumus bei jų reikšmingumą, lyginant atsakymus su darbines pajamas turinčių (dirbančių samdomą darbą, dirbančių individualiai ar su verslo liudijimu, turinčiųjų savo verslą) atsakymais. Apibendrinta informacija pateikiama 5 lentelėje.

5 lentelė. **Teiginių apie informacijos turėjimą ir pagalbos teikimą galimų krizių atvejais vertinimas (proc.)[1] ir vertinimų skirtumų statistinis reikšmingumas**

	Darbinių pajamų neturintys (N = 469)				Darbines pajamas turintys (N = 518)				Vertinimų skirtumo statistinis reikšmingumas (Mann–Whitney testas, Sig.)
	+	+-	-	NN	+	+-	-	NN	
Ištikus sunkumams, žinau, kur kreiptis pagalbos	54,7	17,2	21,1	7	67	15	14,2	3,8	,002
Žinau savo regione veikiančias NVO, kurios, esant reikalui, galėtų suteikti pagalbą	20,1	28,3	38,5	13,1	32,9	28,3	31,7	7,1	,066
Ištikus krizei (pvz., stichinei nelaimei, pandemijai ar kt.) vietinė valdžia sugebėtų užtikrinti paslaugas	14	36,1	40,9	9	27,2	34,5	21,5	6,8	,001
Turiu pakankamai informacijos apie man priklausančią paramą (socialines išmokas, socialines paslaugas)	37	29,5	26,1	7,3	36,3	32,8	25,5	5,3	,795
Manau, kad socialinės apsaugos teisinis reguliavimas (įstatymai dėl pensijų, socialinių išmokų ir kt.) keičiami per dažnai	42,2	30,8	16,2	10,9	50,2	30,1	10,9	8,8	,404

Šaltinis: sudaryta ir apskaičiuota autoriaus, remiantis reprezentatyvios gyventojų apklausos duomenimis.

Kitų sričių vertinimo skirtumai nėra reikšmingi, nors tendencijos rodo, kad pajamų turintys asmenys šiek tiek geriau vertina informuotumą ir teisinį stabilumą.

[1] Žymėjimas: + visiškai sutinka, sutinka; + nei sutinka, nei nesutinka; – visiškai nesutinka, nesutinka, NN – nežino arba nenorėjo atsakyti.

Daugiau nei pusė (54,7 proc.) darbinių pajamų neturinčiųjų mano, kad, ištikus sunkumams, žinotų, kur kreiptis pagalbos. Vis dėlto dirbantys asmenys savo žiniomis dėl pagalbos kreipimosi yra užtikrinti labiau – 67 proc. su teiginiu sutinka, 14,2 proc. nesutinka, taip pat mažesnė dalis teigia nežinantys. Atlikus Mann–Whitney testą nustatyta, kad šio teiginio vertinimas statistiškai reikšmingai skiriasi lyginant su darbines pajamas turinčių asmenų vertinimais. Tai rodo, kad pažeidžiamoms visuomenės grupėms gauti ir suprasti informaciją galimai yra sudėtingiau. Kalbant apie NVO pagalbą, vertinimų skirtumas tarp pajamų grupių nėra reikšmingas. Daugiau kaip trečdalis dirbančiųjų teigia žinantys savo regione veikiančias NVO, kurios, esant reikalui, galėtų suteikti pagalbą. Su šiuo teiginiu nesutinka 38,5 proc. pensininkų, bedarbių ir asmenų su negalia, 13,1 proc. nežino, o tai indikuoja dar didesnę dalį respondentų, kurių regione NVO jiems nežinomos.

Net 40,9 proc. darbinių pajamų neturinčių asmenų nepasitiki vietos valdžios gebėjimu užtikrinti paslaugų teikimą ištikus krizėms (pvz., stichinei nelaimei, pandemijai ar kt.). Nemažai respondentų (36,1 proc.) su šiuo teiginiu nei sutinka, nei nesutinka, o tai taip pat rodo tam tikrą neužtikrintumą ir nepasitikėjimą. Mann–Whitney testas parodė, kad vertinimų skirtumas yra statistiškai reikšmingas. Dirbantys asmenys dvigubai labiau linkę sutikti, kad vietos valdžia kritiniais atvejais sugebėtų užtikrinti paslaugas, atitinkamai jie perpus mažiau linkę su šiuo teiginiu nesutikti. Statistiškai reikšmingas vertinimų skirtumas rodo, kad, nors darbinių pajamų neturintys asmenys yra labiau priklausomi nuo socialinės apsaugos sistemos paslaugų ir pajamų, tačiau mano, kad krizių atvejais tokios pagalbos suteikti sklandžiai nepavyktų. 42,2 proc. darbinių pajamų neturinčių respondentų pritaria, kad socialinės apsaugos teisinis reguliavimas keičiasi per dažnai. Šiam teiginiui dar labiau pritaria dirbantys asmenys (50,2 proc.), tačiau tiek jie, tiek nedirbantys asmenys beveik vienodai pritaria (atitinkamai 36,3 proc. ir 37 proc.), kad turi pakankamai informacijos apie jiems priklausančias socialines išmokas ar paslaugas. Pastarųjų teiginių vertinimas tarp darbines pajamas gaunančiųjų ir jų negaunančiųjų nebuvo statistiškai reikšmingas.

Kaip minėta, pasitikėjimas institucijomis yra svarbus socialinio atsparumo veiksnys, o pasitikėjimas rodo valstybės gebėjimą pasirūpinti gyventojais. Šiame tyrime pasitikėjimas institucijomis vertinamas plačiai, apimant tiek įprastuose pasitikėjimo institucijomis tyrimuose įtrauktas tarnybas (policija, teismai, savivaldybės meras, taryba), tiek rečiau pasitikėjimo tyrimuose įtraukiamas – nevyriausybines organizacijas, socialinių paslaugų centrus, užimtumo tarnybą, seniūniją ir kt. (žr. 6 lentelę). Būtent šios institucijos į tyrimą įtrauktos dėl to, kad kreipiantis socialinės paramos su jomis tenka susidurti daugumai darbinių pajamų neturinčių respondentų (pvz., socialinių paslaugų centrai, seniūnija ir kt.). Kitos institucijos (pvz., policija, savivaldybės meras, taryba) atsakingos už paslaugų ir pagalbos organizavimą krizių atvejais.

Vertinant statistiškai reikšmingus skirtumus tarp darbinių pajamų turinčių ir neturinčių asmenų, matyti, kad tik savivaldybės tarybos ir teismų vertinimo skirtumai yra statistiškai reikšmingi. Daugelis dirbančiųjų pasitiki teismais (38,1 proc., o tai 9 procentiniais punktais daugiau nei nedirbantys asmenys) ir savivaldybės taryba (27,4 proc.). Nors

pasitikėjimo Užimtumo tarnyba vertinimo skirtumas nėra statistiškai reikšmingas, tačiau darbinių pajamų neturintys asmenys linkę ja pasitikėti mažiau – 27,9 proc., palyginti su dirbančiais 12,4 procentinio punkto mažiau. Didesnė nedirbančiųjų dalis nepasitiki arba nežino, kaip vertinti socialinių paslaugų centrus, taip pat skeptiškiau vertina pasitikėjimą nevyriausybinėmis organizacijomis. Panašiai palankiai vertinamos seniūnijos, policija, „Sodra“, vietos žiniasklaida, savivaldybių merai.

6 lentelė. **Pasitikėjimo institucijomis vertinimas[2] (proc.) ir vertinimų skirtumo tarp darbines pajamas turinčių ir neturinčių asmenų vertinimas**

	Darbinių pajamų neturintys (N = 469)				**Darbines pajamas turintys (N = 518)**				**Vertinimų skirtumo statistinis reikšmingumas (Mann–Whitney testas, Sig.)**
	+	+-	-	NN	+	+-	-	NN	
Seniūnija	34,5	38	18,1	10	37,7	37,4	16,3	8,6	,431
Savivaldybės meru	29	35,6	30,7	4	33,6	34,3	29	3,1	,245
Savivaldybės taryba	19,8	38,5	35,1	6,5	27,4	41,1	27,3	4,2	,024
Socialinių paslaugų centru	31,4	40,7	15,7	12,1	38	42,3	12,4	7,3	,704
Nevyriausybinėmis organizacijomis	24,7	40,7	21,3	13,3	38,1	41,4	14,5	5,8	,096
Vietos žiniasklaida	30,3	37	26,1	6,5	31,3	42,3	21,8	4,6	,466
Policija	55,9	25,4	15,7	0,9	61,7	26,3	10,4	1,6	,052
Teismais	29,1	31	33,6	6,3	38,1	33,9	24,6	3,3	,004
„Sodra“	56	29	13,1	0,6	52,5	34,7	10,5	2,2	,985
Užimtumo tarnyba	27,9	37,3	19,9	15	40,3	37,4	10,4	6	,721

Šaltinis: sudaryta ir apskaičiuota autoriaus, remiantis reprezentatyvios gyventojų apklausos duomenimis.

[2] Žymėjimas: + visiškai pasitikiu, pasitikiu; +- nei pasitikiu, nei nepasitikiu; – visiškai nepasitikiu, nepasitikiu, NN – nežino ar nenorėjo atsakyti.

Diskusija ir apibendrinimas

Šiame straipsnyje siekta įvertinti darbinių pajamų neturinčių asmenų socialinės apsaugos priemonių prieinamumą, pasitikėjimą institucijomis bei žinias apie pagalbos galimybes krizės atvejais, analizuojant šiuos aspektus socialinio atsparumo kontekste. Socialinis atsparumas suprantamas tiek kaip atskirų individų, tiek kaip visuomenės grupių sugebėjimas įveikti įvairius socialinius, ekonominius ir kitus sunkumus, tiek kaip institucijų pajėgumas užtikrinti socialinį saugumą.

Autoriai (Abedi et al., 2025) teigia, kad kiekybinis matavimas ir skirtingų socialinio atsparumo dimensijų formavimas yra tinkamas pasirinkimas. Tuo pačiu sutinkama, kad socialinės apsaugos sistema ir konkretūs jos elementai yra svarbūs socialinio atsparumo stiprinimo instrumentai. Be to, anot Liou et al. (2025), tvirta socialinės apsaugos sistema stiprina ekonominį gyventojų atsparumą. Būtent gebėjimas atliepti gyventojų socialinius, ekonominius ir kitus poreikius lemia pasitikėjimą valstybe ir jos institucijomis (Rothstein, 2010; Kumlin, 2004, 2007). Atsižvelgta ir į kitų tyrėjų išvadas, kad ne tik išsilavinimas ir amžius, bet ir padėtis darbo rinkoje gali būti socialinį atsparumą lemiančiu veiksniu. Asmenys, neturintys darbinių pajamų – bedarbiai, pensininkai, nedirbantys dėl ligos ar negalios asmenys – Lietuvoje susiduria su didele skurdo ir socialinės atskirties rizika, patiria stigmatizaciją (NSMOT, 2025). Būtent mažos pajamos ir socialinė marginalizacija lemia mažesnį pasitikėjimą institucijomis (Gaidys, 2016).

Tyrimas parodė, kad daugiau nei pusė darbinių pajamų neturinčių respondentų teigė, jog apklausoje nurodytų socialinės apsaugos priemonių (darbo paieškos, socialinės pašalpos, būsto šildymo kompensacijų, socialinių paslaugų vyresnio amžiaus žmonėms bei asmenims su negalia) prieinamumą vertina vidutiniškai, prastai, labai prastai arba su tuo jiems neteko susidurti. Šį vertinimą daugiausia lėmė per dideli biurokratiniai reikalavimai, sudėtingos kreipimosi procedūros ir nepasitikėjimas institucijomis. Ši problematika atspindi ankstesnių tyrimų išvadas, kuriose informacijos stoka, administracinės kliūtys, socialiniai barjerai ir stigmatizacija nurodomos kaip pagrindinės priežastys, dėl kurių asmenys nepasinaudoja jiems priklausančiomis socialinėmis išmokomis (Česnuitytė, et al., 2022; Gabnytė, Vencius, Navickė, 2020). Šias įžvalgas papildo Holland-Szyp, Lind (2025), kurių manymu, socialinis gyventojų pažeidžiamumas kyla ne tiek dėl individualių namų ūkių charakteristikų, kiek dėl administracinio valdymo spragų, paslaugų teikimo kokybės. Ypač pažeidžiami gali būti darbingo amžiaus nedirbantys asmenys – analizė atskleidė, kad 40,7 proc. bedarbių pagalbą įsidarbinant vertina prastai, o ADRP priemones net 42,7 proc. Taip pat net trečdalis darbinių pajamų neturinčių asmenų teigia neturintys pakankamai informacijos apie jiems priklausančią pagalbą (socialines išmokas, socialines paslaugas).

Socialinio atsparumo kontekste ne ką mažiau svarbu analizuoti, kaip asmenys vertina pagalbos galimybes įvairių galimų krizių atvejais ir kiek pasitiki, kad tokiais atvejais valdžia sugebės jais pasirūpinti. Nors daugiau kaip pusė darbinių pajamų neturinčių respondentų teigia žinantys, kur kreiptis pagalbos ištikus sunkumams, tačiau tik maža jų dalis (14 proc.) tiki, kad, ištikus krizei (pvz., stichinei nelaimei, pandemijai ar kt.),

vietos valdžia sugebėtų užtikrinti paslaugas. Šių gyventojų pažeidžiamumą rodo tai, kad statistiškai reikšmingai skiriasi darbines pajamas turinčių asmenų požiūris, nors daugelis iš jų šį pasitikėjimą turi. Vis dėlto pasitikėjimas socialinės apsaugos srities stabilumu yra ribotas ir dėl socialinės apsaugos teisinio reguliavimo (įstatymų dėl pensijų, išmokų ir kt.) kaitos. Dauguma respondentų mano, kad įstatymų kaita yra per daug dažna. Tai atliepia Börjesson, Karlsson (2025) įžvalgas, kad dažni teisės aktų pokyčiai mažina pasitikėjimą valstybės institucijomis, nes politinis bei teisinis gerovės sistemų stabilumas yra ir socialinio atsparumo išraiška. Kita vertus, nors ankstesni tyrimai rodo, kad gyventojai linkę labiau pasitikėti NVO (Nacionalinė NVO koalicija, 2025), šis tyrimas rodo, jog daugiau kaip pusė darbinių pajamų neturinčių asmenų nežino savo regione veikiančių NVO, kurios prireikus galėtų suteikti pagalbą, o beveik 41 proc. jomis nei pasitiki, nei nepasitiki.

STRATA (2026a) ataskaitoje nurodyta, kad tarp įvairių kitų sričių mažėjantis socialinis pasitikėjimas, vietos žiniasklaidos nykimas ir kt. turi stiprėjančią tendenciją, todėl tai gali vis labiau neigiamai paveikti visuomenės ir individų socialinį atsparumą. Tyrimas parodė, kad socialinės srities institucijos Lietuvoje vis dar turi nemenką pasitikėjimą. Pavyzdžiui, pasitikėjimas „Sodra“ yra beveik toks pats didelis kaip pasitikėjimas policija. Socialinių paslaugų centrais, Užimtumo tarnyba pasitiki tik apie trečdalį darbinių pajamų turinčių asmenų ir tai yra maždaug dešimtadaliu mažiau nei tarp dirbančių asmenų. Bendrai pensininkai, bedarbiai ir asmenys su negalia labiausiai nepasitiki teismų sistema, savivaldybės taryba, nevyriausybinėmis organizacijomis. Taigi tyrimas parodė, kad kai kuriomis institucijomis darbinių pajamų neturintys asmenys pasitiki mažiau. Tai atitinka Ulriksen ir Plagerson (2022) įžvalgas, kad pasitikėjimas institucijomis yra svarbi socialinės sanglaudos prielaida, todėl mažesnis pasitikėjimas gali būti siejamas su didesne socialinės atskirties ir socialinio pažeidžiamumo rizika. Tai papildo Gevorgianienės ir kt. (2024) išryškintą poreikį stiprinti socialinių paslaugų sistemos lankstumą, koordinavimą ir pasirengimą išorinėms grėsmėms. Pasitikėjimo vietos žiniasklaida (regionine spauda, televizija) lygis taip pat nėra aukštas, nors tyrimai rodo, kad vietos žiniasklaida yra svarbus informacijos apie socialinę paramą ir kitas naujienas šaltinis bei gali padidinti atsparumą dezinformacijai (Skučienė, 2026).

Nors šiame tyrime ribotai įvertinti atskirų socialinių grupių vertinimai, o analizė apsiriboja darbines pajamas turinčių ir jų neturinčių asmenų grupėmis, manytina, kad rezultatai ir tyrimo įžvalgos gali būti svarbios socialinės politikos formavimui. Visų pirma svarbu spręsti ne vienerius metus socialinės apsaugos sistemoje fiksuojamą prieinamumo problemą – kreipimosi dėl paslaugų ir pagalbos administracinių procedūrų, biurokratinių reikalavimų sudėtingumą. Šie aspektai labai mažina pasitikėjimą institucijomis, stigmatizuoja besikreipiančius pagalbos asmenis. Daugiau dėmesio reikia skirti darbo paieškos paslaugų kokybei gerinti, aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taiklumui. Įvertinus tai, kad daugiau kaip trečdalis pensinio amžiaus žmonių nežino apie socialines paslaugas vyresnio amžiaus asmenims, o dalis asmenų su negalia apie paslaugas šiai asmenų grupei, vertinga apsvarstyti šių paslaugų gavimo galimybių viešinimą, mažinti galimą nepasinaudojimą paslaugomis, turint teisę jas gauti.

Taip pat ypač svarbu atkreipti dėmesį į gyventojų nepasitikėjimą vietos valdžios gebėjimais teikti paslaugas galimų krizių atvejais. Tai rodo poreikį stiprinti savivaldybių pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, didinti sprendimų priėmimo skaidrumą, gerinti komunikaciją su gyventojais bei užtikrinti aiškų informacijos apie prieinamą pagalbą ir jos teikimo tvarką sklaidą. Tokios priemonės gali prisidėti prie didesnio gyventojų pasitikėjimo institucijomis ir stiprinti socialinį atsparumą. Respondentų nuomonė, kad socialinės apsaugos teisinis reguliavimas keičiasi pernelyg dažnai, leidžia manyti, jog sistemos nuspėjamumo stoka gali silpninti gyventojų pasitikėjimą socialinės apsaugos institucijomis ir mažinti jų gebėjimą planuoti savo veiksmus neapibrėžtumo ar krizės sąlygomis.

Literatūros sąrašas

Abedi, S., Sajadzadeh, H., & Khanmohammadi, M. (2025). An in-depth literature review for developing a conceptual model of social resilience against disasters triggered by natural hazards. *Natural Hazards*, *121*(10), 11223–11273. https://doi.org/10.1007/s11069-025-07213-3

Adger, W. N. (2000). Social and ecological resilience: Are they related? *Progress in Human Geography*, *24*(3), 347–364. https://doi.org/10.1191/030913200701540465

Adomavičienė, A., Subotovič, A., Baltutė, R., Dudutytė, A., Dilytė-Kotenko, A., Noreikė, V., Širvinskaitė, I., Kreivėnaitė, I., Avin Ileri, A. (2025). *Skurdas ir socialinė atskirtis 2025* (Leidinys Nr. 3(7)). Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas. https://www.smtinklas.lt/wp-content/uploads/simple-file-list/Metine-skurdo-ir-socialines-atskirties-apzvalga/Skurdo-ir-socialines-atskirties-apzvalga-2025.pdf

Blaževičė, I. (2021). *Bendruomenių atsparumo sukrėtimams socioekonominis modelis* [Daktaro disertacija, Vilniaus Gedimino technikos universitetas]. https://www.lituanistika.lt/content/95703

Börjesson, A., & Karlsson, L. (2025). Exploring the resilience of social insurance systems in the light of endogenous welfare austerity: Insights from Sweden. *International Social Security Review*, *78*(2–3), 55–77. https://doi.org/10.1111/issr.70002

Both, N., & Tessier, L. (2025). Supporting coordinated approaches across health and social protection systems to enhance resilience. *International Social Security Review*, *78*(2–3), 79–96. https://doi.org/10.1111/issr.70008

Česnuitytė, V., Guogis, A., Bernotas, D., Grincevičiūtė, I. (2022). *Socialinės paramos išmokų nepaėmimo priežastys, mastas ir identifikavimo metodika Lietuvos savivaldybėse ir visoje šalyje (non-take-up): galutinė ataskaita*. Mykolo Romerio universitetas. https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/veiklos-sritys/seima/pinigine-parama/NON-TAKE-UP%20GALUTIN%C4%96%20ATASKAITA.pdf

Dagdeviren, H., Donoghue, M., & Promberger, M. (2016). Resilience, Hardship and Social Conditions. *Journal of Social Policy*, *45*(1), 1–20. https://doi.org/10.1017/S004727941500032X

European Commission. (2025). *Foresight report 2025: Resilience 2.0 : empowering the EU to thrive amid turbulence and uncertainty.* Publications Office. https://doi.org/10.2792/6378524

Vencius, T., Gabnytė, V., & Navickė, J. (2020). The Benefit non-take-up in the Context of Cash Social Assistance Reform in Lithuania. *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*, *21*, 96–121. https://doi.org/10.15388/STEPP.2020.25

Gaidys, V. (2016). Lietuvos gyventojų pasitikėjimas valstybės institucijomis: panašumai ir skirtumai In M. Taljūnaitė (Ed.), *Lietuvos gyventojų grupių socialinė kaita* (p. 48–65). Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras.

Gevorgianienė, V., Šumskienė, E., Genienė, R., Žalimienė, L., Dunajevas, E. (2024). Ribų valdymas asmeninių socialinių paslaugų erdvėje: Samprata, iššūkiai ir galimybės. *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*, *29*, 56–71. https://doi.org/10.15388/STEPP.2024.29.4

Holland-Szyp, C., & Lind, J. (2025). Social protection and resilience in protracted crises. *International Social Security Review*, *78*(2–3), 173–190. https://doi.org/10.1111/issr.70000

Humprecht, E., Esser, F., & Van Aelst, P. (2020). Resilience to Online Disinformation: A Framework for Cross-National Comparative Research. *The International Journal of Press/Politics*, *25*(3), 493–516. https://doi.org/10.1177/1940161219900126

Kovács, B., Polese, A., Morris, J. (2017). Adjusting social welfare and social policy in Central and Eastern Europe: growth, crisis and recession. In P. Kennett & N. Lendvai-Bainton (Eds.), *Handbook of European social policy* (pp. 194–217). Edward Elgar Publishing. https://doi.org/10.4337/9781783476466.00021

Kumlin, S. (2004). *The Personal and the Political*. Palgrave Macmillan US. https://doi.org/10.1057/9781403980274

Kumlin, S. (2007). Overloaded or Undermined? European Welfare States in the Face of Performance Dissatisfaction. In S. Svallfors (Ed.), *he Political Sociology of the Welfare State: Institutions, Cleavages, and Orientations* (pp. 80–116). Stanford University Press. https://ssrn.com/abstract=3235399

Lietuvos Respublikos Seimas. (2025). *Valstybės pažangos strategija „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“*. https://lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/12/pkvNdKVl0fk.pdf

Liou, J., Jiao, Z., Wei, K., & Peng, Y. (2025). Social security and economic resilience—A new structural economics perspective. *Economic Analysis and Policy*, *88*, 705–719. https://doi.org/10.1016/j.eap.2025.09.026

Nacionalinė NVO koalicija. (2025, gruodžio 8). *Lietuvos visuomenės pasitikėjimas nevyriausybinėmis organizacijomis auga, tačiau vis dar pusė gyventojų neturi nuomonės*. https://www.ngo.lt/lietuvos-visuomenes-pasitikejimas-nevyriausybinemis-organizacijomis-auga-taciau-vis-dar-puse-gyventoju-neturi-nuomones/

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2025). *Fast-tracking Net Zero by Building Climate and Economic Resilience: A Summary for Policymakers*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/f2c22c96-en

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2025a). *More Effective Social Protection for Stronger Economic Growth: Main Findings from the 2024 OECD Risks that Matter Survey*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/3947946a-en

Pereirinha, J. A. C., & Pereira, E. (2021). Social resilience and welfare systems under COVID-19: A European comparative perspective. *Global Social Policy*, *21*(3), 569–594. https://doi.org/10.1177/14680181211012946

Rothstein, B., Samanni, M., & Teorell, J. (2010). *Quality of government, political power and the welfare state* (QoG Working Paper Series 2010:6). The Quality of Government Institute, University of Gothenburg. http://hdl.handle.net/2077/39061

Skučienė, D. (2026). *Socialiai pažeidžiamų grupių atsparumas dezinformacijai ir priemonės jį didinti*. Vilniaus universitetas. https://www.fsf.vu.lt/dokumentai/mokslo_rezultatu_platforma/Socialiai_paz%CC%8Ceidz%CC%8Ciamu%CC%A8_grupiu%CC%A8_DS.pdf

Skučienė, D., Brazienė, R., & Vencius, T. (2025). Resilience of Socially Vulnerable Populations to Disinformation in Lithuania: The Role of the Welfare State. *Social Inclusion*, *13*, 10100. https://doi.org/10.17645/si.10100

Skučienė, D., Denisenko, V. (2025). *Socialiai pažeidžiamų grupių atsparumas dezinformacijai*. Vilniaus universitetas. https://www.fsf.vu.lt/dokumentai/mokslo_rezultatu_platforma/socialiai_pazeidziamos_grupes_2025_04Epdf.pdf

Ulriksen, M. S., & Plagerson, S. (2023). Social protection and state-citizen relations: A review of the literature. *Social Policy & Administration*, *57*(6), 841–854. https://doi.org/10.1111/spol.12959

Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA). (2025). *Socialinio atsparumo sampratų apžvalga*. https://lrv.lt/public/canonical/1761741273/537722/Socialinio%20atsparumo%20samprat%C5%B3%20ap%C5%BEvalga.pdf

Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA). (2026). *Socialinio atsparumo kelrodis*. https://lrv.lt/public/canonical/1783067023/657072/Socialinio%20atsparumo%20kelrodis.pdf

Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA). (2026a). *Ateities poreikius stiprinti socialinį atsparumą sąlygojančių tendencijų apžvalga*. https://lrv.lt/public/canonical/1774335548/598626/Socialinio%20atsparumo%20tendencij%C5%B3%20ap%C5%BEvalga%20final.pdf